

แนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัด
ขอนแก่น

Guidelines for the Potential Development of Farmers in Tha Phra
Subdistrict, Mueang District, Khon Kaen Province

ประพันธ์ ปะภินาหัง

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1). เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 343 คน เครื่องมือในงานวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่แตกต่างกัน จะเห็นได้ว่าด้านเกษตรกรที่มีเพศ ต่างกัน และ ประสบการณ์การเกษตรต่างกัน มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ความต้องการในการสนับสนุนจากภาครัฐส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน รองลงมาคือ ด้านการได้รับความรู้ และพัฒนาเกษตรกร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน

3) ความต้องการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ภาพรวมอยู่ในระดับมากกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเงิน รองลงมาคือ ด้านการตลาด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาทรัพยากร

คำสำคัญ : การพัฒนาพัฒนาศักยภาพเกษตรกร/ เกษตรกร/ การสนับสนุนจากภาครัฐ

Abstract

The purpose of this research was to study the guidelines for the potential development of farmers in Tha Phra Subdistrict, Mueang District, Khon Kaen Province. The population and sample used for this research were 343 farmers in Tha Phra Subdistrict, Mueang District, Khon Kaen Province. The research instrument was a questionnaire. The data were analyzed using percentage, frequency distribution, mean, standard deviation, One-way ANOVA, and multiple regression analysis.

The results revealed that 1) In this research, most respondents were different demographic factors, affecting the guidelines to develop the potential of farmers in Tha Phra Subdistrict, Mueang District, Khon Kaen Province differently. It was shown that there were statistically significant differences at the 0.05 level for the farmers who have different gender, and agricultural experiences.

2) The need for supporting from the government sector affected the guidelines for the potential development of farmers in Tha Phra Subdistrict, Mueang District, Khon Kaen Province. In an overall picture, it was at the high level. It was found that the aspect that has the highest average value was the development of infrastructure, followed by obtaining knowledge, and farmer development; and the aspect that has the lowest average value was receiving financial assistance.

3) The need for the potential development of farmers in Tha Phra Subdistrict, Mueang District, Khon Kaen Province. In an overall picture, it was at the high level. When considering in each aspect, it was found that it was at the high level in all aspects. The aspect that has the highest average value was the finance, followed by marketing and the lowest average value was resource development.

Keywords: Potential Development of Farmers / Farmers / Government Support

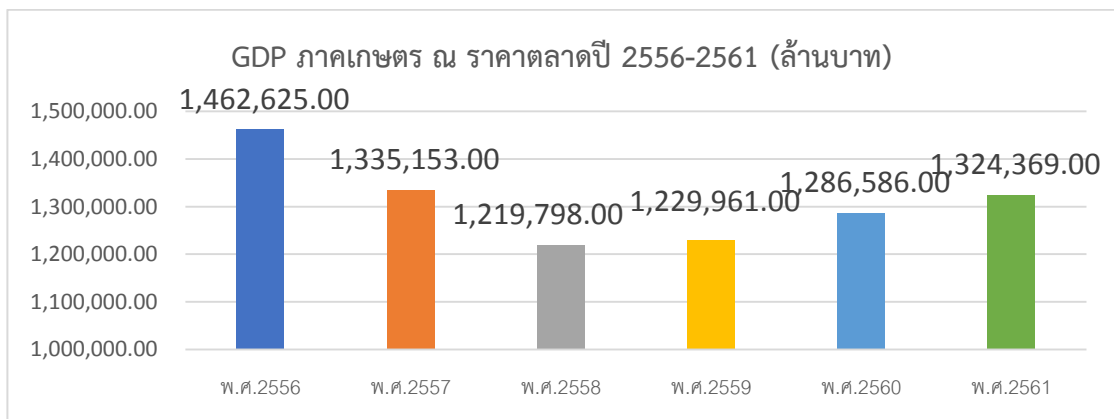
บทนำ

1. ความสำคัญของปัญหา

“เศรษฐกิจของเราขึ้นอยู่กับภาคเกษตรมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว รายได้ของประเทศที่ได้มาใช้สร้างความเจริญด้านต่าง ๆ เป็นรายได้จากการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ จึงอาจกล่าวได้ว่าความเจริญของประเทศต้องอาศัยความเจริญของการเกษตรเป็นสำคัญ และงานทุก ๆ ฝ่ายจะดำเนินก้าวหน้าไปได้ก็เพราะการเกษตรของเราเจริญ...” พระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9

แสดงให้เห็นว่าภาคการเกษตรมีความสำคัญต่อประเทศ และประชาชนทั้งประเทศ เกษตรกรรมเป็นอาชีพพื้นฐานของคนไทยมาทุกยุคทุกสมัย ประชากรสองในสามอยู่ในภาคการเกษตร การพัฒนาการเกษตรเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาประเทศมาตลอด ได้รับความสำคัญเป็นอันดับแรก ๆ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับ รวมถึงโครงการพระราชดำริที่มีความมุ่งหมายช่วยสนับสนุน แก้ปัญหา และมุ่งพัฒนาเกษตรกรไทย ซึ่ง

มูลค่าภาคการเกษตร ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 GDP ภาคการเกษตร ณ ราคาตลาดปี 2556-2561

ที่มา : สำนักงานสภาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562)

จากภาพแสดงให้เห็นว่า ปี 2562 มีมูลค่าสุด 1,462,625 ล้านบาท ส่วนปี 2558 มีมูลค่าต่ำที่สุด 1,219,798 ล้านบาท แต่มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางบวกทุกปี โดยปี 2561 มีมูลค่า 1,324,369 ล้านบาท (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ซึ่งในปัจจุบันมีความพยายามจากรัฐบาลและหน่วยงานต่าง ๆ ได้มีการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ ทบสวนและไต่ตรองหลักการต่าง ๆ การวิจัย การนำเครื่องมือ และเทคโนโลยีเข้ามาช่วยภาคการเกษตรในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเพิ่มผลิต การแปรรูป นวัตกรรมใหม่ กลยุทธ์การตลาด เป็นต้น เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเกษตร ซึ่งการสนับสนุนภาคการเกษตรที่ล้มเหลว โดยวัดได้จากความยากจนของเกษตรกร หรือปัญหาที่ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง เช่น ปัญหาภัยธรรมชาติ ราคาสินค้าผลผลิตตกต่ำ เกษตรกรใช้วิธีการดั้งเดิมที่ให้ผลผลิตต่ำ ปัญหาพ่อค้าคนกลาง ปัญหาใช้สารเคมีมากเกินไปในภาคการเกษตร ค่าแรงสูง ปัญหานี้สินครัวเรือน เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีทิศทางเดียวกับหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของผู้วิจัยเกี่ยวกับปัญหาข้างต้น เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ให้มีการปรับปรุงการผลิตทางการเกษตร การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ เสริมสร้างความชำนาญ รวมทั้งการพัฒนาประสิทธิภาพในด้านการตลาด ด้านการเงิน และด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้

วัตถุประสงค์

1 เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตาม เพศ อายุ ประเภทของการเพาะปลูก ประสบการณ์การเกษตร และมีเนื้อที่เกษตรกรรม

2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

สมมติฐานการวิจัย

1 เกษตรกรที่มีเพศ ต่างกัน มีศักยภาพ แตกต่างกัน

2 เกษตรกรที่มีอายุ ต่างกัน มีศักยภาพไม่แตกต่างกัน

3 เกษตรกรที่ประเภทของการเพาะปลูกต่างกัน มีศักยภาพไม่แตกต่างกัน

4 เกษตรกรที่ประสบการณ์การเกษตรต่างกัน มีศักยภาพแตกต่างกัน

5 เกษตรกรที่มีเนื้อที่เกษตรกรรม ต่างกัน มีศักยภาพไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1 ขอบเขตด้านประชากร คือ ประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 2,406 คน (ข้อมูลจาก สภาเกษตรกร : มกราคม - ตุลาคม พ.ศ. 2562)

2 ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งเน้นศึกษา การสนับสนุนจากภาครัฐ ประกอบด้วย การได้รับความรู้ การได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน การจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเกษตรกร การส่งเสริมกฎหมายคุ้มครองเกษตรกร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาในพื้นที่ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

4 ขอบเขตด้านระยะเวลา เริ่มศึกษาวิจัยตั้งแต่ เดือนธันวาคม 2562 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2563

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร
2. แนวคิด ทฤษฎีการส่งเสริมการเกษตร
3. แนวคิด ทฤษฎีการสนับสนุนจากภาครัฐ
4. สภาเกษตรกร จังหวัดขอนแก่น

แนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร

การพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ประกอบด้วย ด้านการตลาด ด้านการเงิน และด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ด้านการตลาด

ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ผู้วิจัยได้อ้างอิงงานวิจัยของ (Armstrong and Kotler, 2009) กล่าวว่า ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งที่บริษัทนำเสนอออกขายเพื่อก่อให้เกิดความสนใจ โดยการบริโภคหรือการใช้บริการนั้นสามารถทำให้ลูกค้าเกิดความพึง เช่น รูปแบบบรรจุภัณฑ์ กลิ่น สี ราคา ตราสินค้า คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ความมีชื่อเสียงของผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย นอกจากนี้ จำเป็นต้องมีรรถประโยชน์ (Utility) และมีคุณค่า (Value) ในสายตาของผู้บริโภคควรจะต้องคำนึงและให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยด้านต่าง ๆ

ด้านราคา (Price) ผู้วิจัยได้อ้างอิงงานวิจัยของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2558 กล่าวว่า ด้านราคา (Price) หมายถึง จำนวนเงินที่ต้องจ่ายเพื่อให้ได้รับผลิตภัณฑ์ สินค้าและ/หรือบริการของกิจการ เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ สินค้า อย่างคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป ทั้งนี้ ควรจะคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ในขณะที่การกำหนดกลยุทธ์ด้านราคา ดังนี้

- 1) สถานการณ์ สภาพ และรูปแบบของการแข่งขันในตลาด

2) ต้นทุนทางตรงและต้นทุนทางอ้อมเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าและ/หรือบริการ

3) คุณค่าที่รับรู้ได้ในสายตาของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย

ภูมิปัญญา (wisdom) ผู้วิจัยได้อ้างอิงงานวิจัยของ (ประเวศ วะสี, 2551: 75) กล่าวว่า ภูมิปัญญา (wisdom) คือ องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนที่เกิดจากการได้สั่งสมประสบการณ์ ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ปรุงแต่ง และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อให้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคน ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเหมาะสมกับยุคสมัย

ด้านการสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยได้อ้างอิงงานวิจัยของ (kos, 2017 : ออนไลน์) กล่าวว่า 4 การสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ตัวอย่างเช่น การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ข่าวสารให้มีความสวยงามและพัฒนาประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถจัดเก็บและยืดอายุของข่าวสารได้นานยิ่งขึ้น โดยใช้ถุงพลาสติกแบบสูญญากาศที่ทั้งสวยงาม และสามารถรักษาสินค้าให้มีอายุและระยะเวลาการจำหน่ายได้นานยิ่งขึ้น หรืออีกหนึ่งตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือ การเพิ่มมูลค่าให้กับหนังสือพิมพ์โดยนำเอานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเปลี่ยนข้อมูลรูปแบบกระดาษให้อยู่ในรูปแบบเนื้อหาในหน้าเว็บไซต์ หรือแม้กระทั่งแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนรูปแบบของผลิตภัณฑ์เดิมไปอย่างสิ้นเชิง โดยผู้ใช้สามารถเรียกดูหรือเปิดอ่านหนังสือผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เมื่อไหร่ก็ได้ตามที่ต้องการ

ด้านการเงิน ผู้วิจัยได้อ้างอิงงานวิจัยของ Hallman and Rosenbloom (2000) ได้กล่าวถึงการวางแผนการเงินส่วนบุคคลไว้ว่าเป็นการกำหนดแผนการเงินรวมทั้งสอดคล้องและนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเงินของแต่ละบุคคลซึ่งสาระสำคัญของแนวคิดนี้คือการกำหนดแผนการเงินให้สอดคล้องกับการเงินโดยรวม ของบุคคลและอยู่บนพื้นฐานของเป้าหมายทางการเงินของบุคคลนั้นๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับแนวคิดเรื่องการเงินวางแผนการเงินได้เสนอไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้

1.การประเมินสถานะทางการเงินของตนเองในปัจจุบัน)

2.การกำหนดเป้าหมายทางการเงินเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญขั้นตอนหนึ่งในการวางแผน การเงินส่วนบุคคล

3. การกำหนดทางเลือก ที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายทางการเงินที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด รวมไปถึงพิจารณาจากสถานะทางการเงินของบุคคลนั้น และภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน

4. การสร้างและปฏิบัติตามแผนการเงิน ซึ่งเป็นการระบุวิธีการที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเงินที่ต้องการและเมื่อกำหนดแผนการเงิน ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการวางแผนการเงินส่วนบุคคลคือ การปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ถึงแม้ว่าแผนการเงินเอาไว้เป็นอย่างดี

5. การติดตามผลกันได้ ปฏิบัติตามแผนโดยเจตนาว่างแผนกันอย่างนั้นเหมาะสมหรือไม่ สามารถจริงหรือไม่ สังคมรวมทั้งสถานะทางการเงินของบุคคล มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเช่นมีความก้าวหน้าในงานทำให้บุคคลมีรายได้สูงขึ้น

ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผู้วิจัยได้อ้างอิงงานวิจัยของ จีระประภา อัครบวร (2554 : 71-72) กล่าวว่า ตามนิยามของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่จะพยายามหาหนิยามการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นสากลโดยการทำวิจัย ด้วยการทบทวนวรรณกรรม และการสัมภาษณ์นักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่เป็นนักวิชาการและผู้ปฏิบัติงานจาก 12 ประเทศทั่วโลก จนได้นิยามที่เป็นสากลคือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นวัฒนธรรมทางสังคมที่จัดทำเพื่อ การพัฒนาในระยะยาวเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ ความเชี่ยวชาญ ความสามารถในการผลิตงาน และเพิ่มความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน

แนวคิดในการพัฒนาบุคลากร แบ่ง ออกเป็น 3 ประการ (นิติธร วงศ์เชษฐา, 2550 : 20-21) คือ

- 1) เพื่อให้บุคลากรทำงานได้ ทำงานดีทำงานเก่งแล้วทำงานแทนกันได้
- 2) เพื่อเพิ่มคุณค่าของคน
- 3) เพื่อเพิ่มความก้าวหน้าในอาชีพ

แนวคิด ทฤษฎีการส่งเสริมการเกษตร

การส่งเสริมการเกษตรในประเทศไทย ผู้วิจัยได้อ้างอิงงานวิจัยของ (เอกชัย และฐนันท์, 2540 : 5-6) กล่าวว่า

1) เสนอแนวคิดในการประกอบอาชีพแก่ประชากรเป้าหมายให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ชีววิทยา เทคโนโลยีการผลิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง

2) ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรโดยเป็นตัวกลางในการนำวิทยาการจากสถาบันวิจัยหรือแหล่งความรู้ต่าง ๆ

3) ส่งเสริมให้มีการผลิตทางการเกษตรให้เพียงพอแก่การบริโภคภายในประเทศเพียงพอแก่การใช้ในอุตสาหกรรมและเพื่อส่งออก โดยเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและลดต้นทุนการผลิต

4) ให้บริการและสนับสนุนปัจจัยการผลิต บางประเภทและบางโอกาสแก่เกษตรกร เช่น กรณีประสบภัยธรรมชาติ ศัตรูพืชระบาดรุนแรง และกรณีอื่น ๆ ที่เกษตรกรไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เพื่อให้การผลิตของเกษตรกรและของประเทศเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมตัวเป็นสถาบันเกษตรกร

6) ประสานงานกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการเผยแพร่ความรู้ทางการผลิตพืช ปศุสัตว์ ประมง ป่าไม้ ในระดับพื้นที่ปฏิบัติการ

แนวคิด ทฤษฎีการสนับสนุนจากภาครัฐ

1 การให้ความรู้ และพัฒนาเกษตรกร

ธีระ วงศ์สมุทร (2553 : 38) กล่าวว่า การให้ความรู้ และการพัฒนาเกษตรกรนั้น เพื่อให้เป็นเกษตรกรเป็นเกษตรกรชั้นนำ (Smart Farmers) เป็นการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ให้มีความรู้ความสามารถในการผลิต และการจัดการผลผลิตของตนเอง มีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ เพื่อให้มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยมีความรู้ความสามารถในการผลิตข้าว และสามารถช่วยเหลือภาครัฐในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีและให้คำปรึกษา แก่เกษตรกรในชุมชนเพื่อพัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรมืออาชีพ (Professional Farmers) โดยมีเป้าหมายในการสร้างเกษตรกรชั้นนำในศูนย์ข้าวชุมชนทั่วประเทศ และพัฒนาองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นแกนกลางในการประสานงานกับภาครัฐ และสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้

2 การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน

การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน คือ ระบบการประกันรายได้ให้แก่เกษตรกร เพื่อลดความเสี่ยงจากการผันผวนของราคาข้าว และการประกันภัยธรรมชาติ เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ ระบบประกันจะทำให้เกษตรกรลดความเสี่ยง และได้รับการชดเชยที่คุ้มทุนในการประชุมวิชาการข้าวแห่งชาติได้กล่าวถึงการประกันรายได้เกษตรกรว่าเป็นการความเสี่ยงจากการผันผวนของราคา รัฐบาลได้มีโครงการประกันรายได้เกษตรกร (แทนโครงการรับจำนำ) ซึ่งเริ่มกับพืช 3 ชนิดก่อน คือ ข้าว (นาปี /นาปรัง) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และมันสำปะหลัง

3 การจัดตั้งศูนย์ข้าวช่วยเหลือเกษตรกร

การจัดตั้งศูนย์ข้าวช่วยเหลือเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีเมล็ดพันธุ์ที่ดีมีคุณภาพใช้ อย่างเพียงพอ และทั่วถึงในราคาที่เป็นธรรม ทั้งนี้เนื่องจากภาครัฐไม่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ให้เพียงพอต่อความต้องการ ของเกษตรกรได้ทั้งหมดโดยตรง ทางแก้ไขก็คือ จัดตั้ง “ศูนย์ข้าวชุมชน” ให้เกษตรกรเป็นผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์เอง บริหารจัดการเมล็ดพันธุ์ด้วยตนเอง โดยภาครัฐจัดหาเมล็ดพันธุ์ ชั้นพันธุ์ขยายให้เกษตรกรในศูนย์ข้าวชุมชนใช้เป็นหัวเชื้อนำไปขยายพันธุ์ เพื่อจำหน่ายจ่ายแจกให้เกษตรกรในชุมชน

สภาเกษตรกร จังหวัดขอนแก่น

สภาเกษตรกรแห่งชาติ. (2562) มีหน้าที่กำหนดแนวทางปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันประกอบด้วย 6 ประเด็น ได้แก่ 1) สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อสภาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร 2) จัดทำฐานข้อมูลด้านการเกษตรเพื่อประกอบการตัดสินใจของเกษตรกร 3) บูรณาการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรระดับชาติจากล่างสู่บน 4) สร้าง

ความมั่นคง มั่นคงและยั่งยืนในอาชีพเกษตรกรรม 5) สภาเกษตรกรรวมใจปฏิรูปภาคเกษตรกรรม 6) การจัดตั้งเครือข่ายเกษตรกรเพื่อการปฏิรูปเกษตรกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. แบบของการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยแบบเชิงสำรวจ (Survey Research)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ เกษตรกรในตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 2,406 คน (ข้อมูลจาก สภาเกษตรกร : มกราคม – พฤศจิกายน พ.ศ.2562)
. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกร โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และความถี่ที่มาใช้บริการ/ปี

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการสนับสนุนจากภาครัฐ ประกอบด้วย การได้รับความรู้ การได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน การจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเกษตรกร การส่งเสริมกฎหมายคุ้มครองเกษตรกร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์ด้วย โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้วิธีทางสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ใช้การวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. การสนับสนุนจากภาครัฐ และศักยภาพเกษตรกร วิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. เปรียบเทียบตัวแปร วิเคราะห์โดยใช้สถิติทดสอบที (t-Test) และค่าสถิติทดสอบเอฟ (F-test) วิเคราะห์เป็นรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's method)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่แตกต่างกัน จะเห็นได้ว่าด้านเกษตรกรที่มีเพศ ต่างกัน และประสบการณ์การเกษตรต่างกัน มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ความต้องการในการสนับสนุนจากภาครัฐส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน รองลงมาคือ ด้านการได้รับความรู้ และพัฒนาเกษตรกร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน

3) ความต้องการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ภาพรวมอยู่ในระดับมากกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเงิน รองลงมาคือ ด้านการตลาด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาทรัพยากร

อภิปรายผล

1 จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยความต้องการในการสนับสนุนจากภาครัฐ ด้านการจัดตั้งศูนย์ข้าวช่วยเหลือเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่า ระดับการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการจัดตั้งศูนย์ข้าวช่วยเหลือชาวนาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเหตุผลอาจเป็นเพราะ การที่ภาครัฐเล็งเห็นความสำคัญของเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดีจึงมีการแจกจ่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดีสำหรับนำไปปลูกให้กับชาวนาทำให้ชาวนาได้รับเมล็ดพันธุ์ข้าวที่จะนำไปใช้ปลูกสำหรับการทำนา

2 จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยความต้องการในการสนับสนุนจากภาครัฐ ด้านการส่งเสริมกฎหมายคุ้มครองเกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ซึ่งเกษตรกรจะได้ประโยชน์ และการคุ้มครองทางกฎหมาย เช่น พ.ร.บ คุ้มครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การจัดสรรที่ดินทำกินให้กับเกษตรกร ได้รับการคุ้มครองและรักษาประโยชน์จากการจัดตั้งสภาเกษตรกรแห่งชาติ ประโยชน์จากนโยบายด้านการเกษตรที่ตรงความกับ

ต้องการทำให้มีการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถกำหนดแนวทาง และมาตรการต่างๆ ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพได้ด้วยตนเอง และครอบครัว ซึ่งเกษตรกรไทย มักจะได้รับประโยชน์จากโครงการของภาครัฐที่จัดตั้งมาเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรมากมายหลาย โครงการ เช่น รับจำนำข้าว ประกันราคา เป็นต้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สันนันทน์ ศิริเลิศ สุกุล (2556) ได้ศึกษาเรื่องศักยภาพการจัดการที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรชาวนาในเขต อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยมีความสามารถในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 35 ซึ่งการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จของเกษตรกรชาวนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ การได้รับความรู้ และพัฒนาชาวนา การได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน การส่งเสริมกฎหมาย คຸ້ມครองชาวนา

ข้อเสนอแนะ

1 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จึงขอเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรศึกษา ปัจจัยแห่งความสำเร็จของเกษตรกรชาวนาในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อที่จะได้ข้อมูลนำมาเปรียบเทียบกันในแต่ละจังหวัด

2 ในการวิจัยครั้งนี้ ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นเกี่ยวกับการจัดการที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรในด้านศักยภาพ การจัดการ และการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับความสำเร็จของเกษตรกร เช่น การวิเคราะห์สภาพลักษณะของพื้นที่ เป็นต้น

3 การวิจัยในครั้งนี้ได้เป็นการวิจัยในเชิงปริมาณ ศึกษานโยบายของภาครัฐที่สนับสนุน การประกอบอาชีพของเกษตรกร ซึ่งนโยบายอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามรัฐบาล ดังนั้นจึงควรมี การศึกษาถึงนโยบายของภาครัฐที่อาจมีเปลี่ยนแปลง รวมทั้งควรศึกษาการสนับสนุนกิจการของ ภาคเอกชน และการใช้วิธีการอื่น ๆ มาใช้ในการวิเคราะห์หรือการศึกษาเชิงคุณภาพแบบ เจาะลึกจากการสัมภาษณ์เกษตรกร ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2539). พัฒนาการงานส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทย. กรมส่งเสริมการเกษตร.

ชลธิศเสากแก้ว วีวีวีสิฐ. (2018). แนวทางพัฒนาการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาล ในจังหวัดกำแพงเพชร. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

- ธีระ วงศ์สมุทร. (2553). “เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษ เรื่องนโยบายรัฐกับชาวนา” การประชุมวิชาการข้าวแห่งชาติครั้งปฐมฤกษ์.
- ธีระยุทธ ไทยธนะไพศาล. (2015). วิฤทธิภัยแล้ง ปัจจัยเสี่ยงและโอกาสที่ควรจับตามองสำหรับธุรกิจเกษตรไทย. สืบค้นจาก <https://www.scbeic.com/th/detail/product/1421>
- นิติธร วงศ์เชษฐา. (2550). ความต้องการของเกษตรกรเพื่อเข้ารับการศึกษาหลักสูตรการจัดการธุรกิจเกษตรกร : กรณีศึกษา ตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. ปัญหาพิเศษ. สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- นลทวรรณ มากหลาย. (2559). แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดระยอง. The International Graduate Research Conference 2016.
- วสนันท์ ศิริเลิศสกุล. (2556). ศักยภาพการจัดการที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรชาวนาในเขตอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วสนันท์ ศิริเลิศสกุล. (2556). ศักยภาพการจัดการที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรชาวนาในเขตอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์. สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สภาเกษตรกรแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์สภาเกษตรกรแห่งชาติ. คณะกรรมการด้านยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนแผนพัฒนาเกษตรกรรมและงบประมาณ. สภาเกษตรกรแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). GDP ภาคเกษตร ปี2556-2561. สืบค้นจาก <http://www.nso.go.th>.
- Armstrong, G. & Kotler, P. (2009). Marketing, an introduction (9th ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Clark, Robert. (1992). Human Resources Management : Framework and Practice 2nd ed. Sydney : McGraw-Hill.
- Hallman and Rosenbloom. (2000). Personal Finance Planning(6th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Kos. (2017). วิธีสร้างคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการให้เหนือกว่า. สืบค้นจาก <https://www.tris.co.th/articles-and-knowledge/1241/>
- Yamane, Taro. (1973). Statistics an introduction analysis. 2 nd ed. New York: Harper & Row Publisher.